

BREXIT: LESZ-E MEGÁLLAPODÁS AZ ÁTMENETI IDŐSZAK VÉGÉIG? *

Nagy Péter Zsombor¹

Az Egyesült Királyság 47 évnyi uniós tagságot követően 2020. január 31-én kilépett az Európai Unióból, ennélfogva a kilépésről rendelkező megállapodással összhangban az EU szempontjából most már hivatalosan is harmadik országnak számít, és így többé már nem vesz részt az uniós döntéshozatalban sem.

Az EU és az Egyesült Királyság azonban átmeneti időszakra állapodott meg, amely 2020. december 31-ig tart. Eddig az időpontig – az EU-ban és az Egyesült Királyságban egyaránt – minden marad a régiben a polgárok, a fogyasztók, a vállalkozások, a befektetők, a diákok és a kutatók szempontjából. Az átmeneti időszak végéig az uniós jog továbbra is alkalmazandó az Egyesült Királyságra. De mi lesz ezután? Jelen tanulmány az átmeneti időszakkal és az Európai Unió és az Egyesült Királyság jövőjére vonatkozó megállapodásokkal foglalkozik.

Az EUSZ 50. cikke szerinti eljárás

Az Európai Unióról szóló szerződés 50. cikke tartalmazza azt az eljárást, amely egy tagállam EU-ból történő kilépését teszi lehetővé. A szabályrendszer 2009. december 1-jén lépett hatályba, s azóta az alkotmányos követelményekkel összhangban változatlanul biztosítja a tagállamok kilépési lehetőségét az EU-ból. A kilépés kezdeményezésére az érintett tagállam kormánya jogosult az Európai Tanács előtt. A kezdeményezés bejelentése után a tagállamok felügyelete mellett tárgyalásokat folytat az Európai Bizottság, majd az Európai Unió nevében – jelen esetben az Egyesült Királyság képviselője nélkül – alkotott Tanács minősített többségi szavazással elfogadja és megkötí a megállapodást, miután megszerezte az Európai Parlament többségi szavazással létrejött egyetértését. Ezt követően egy két évig tartó átmeneti időszakra beszélünk, ahol a felek a rendezett kilépés és az okozott károk enyhítése érdekében tárgyalásokat folytathatnak – mely az Európai Tanács egyhangú döntésével meghosszabbítható.²

* DOI 10.21867/KjK/2020.3.3.

¹ Nagy Péter Zsombor, joghallgató, DE ÁJK

² Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. HL C 326., 2012.10.26., 13-390. 50. cikk.

Az átmeneti időszak

2020 nyarán az Európai Unió és az Egyesült Királyság közötti átmeneti időszak felénél tartunk, mely 2020. december 31-ig tart. Az átmeneti időszakot a jogharmonizáció, társadalmi, gazdasági felkészülés kíséri végig – melyben az egyik elsődleges cél, hogy London és az EU kétoldalú szabadkereskedelmi megállapodásokat kössenek –, hiszen egy megszokott, tartós, több mint negyven évnyi közösségből fog végleg kiszakadni az Egyesült Királyság.

Ezen időszak ad arra lehetőséget, hogy az iránymutatásban megfogalmazott kérdések – a korábban már említett szabadkereskedelmi megállapodás elfogadása, büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés, adatvédelem, gyógyszerekkel kapcsolatos szabályozási kérdések, repülésbiztonság, közúti árufuvarozás, védelem és biztonságpolitika, vagy halászati kérdésekben – tekintetében megegyezésre jussanak és kivitelezhetővé tudják tenni ezen rendszerek működését.³

Az átmeneti időszak speciális sajátossága, hogy az Egyesült Királyság továbbra is alkalmazni fogja az uniós jogot, de már nem rendelkezik képvisellel az uniós intézményekben, és nincs beleszólása az uniós döntéshozatalba. Az átmeneti időszak egy alkalommal – legfeljebb egy, vagy két évvel – meghosszabbítható lett volna, amennyiben erről a két fél 2020. július 1. előtt megállapodik, de ilyenre nem mutatkozott igény. Azt nem lehet még tudni, hogy a jelenlegi világjárvány (COVID-19), mennyire befolyásolja a két fél közötti kommunikációt, tárgyalást (véleményem szerint az átmeneti időszak meghosszabbítása nagyobb biztonságot adott volna az Egyesült Királyság számára).

Az Európai Unió és az Egyesült Királyság között létrejött jövőbeli megállapodása

Az Európai Tanács az Egyesült Királysággal folytatott tárgyalásainál figyelembe vette azon fontos jogi, gazdasági és politikai nehézségeket, melyeket a kilépés okoz. Az ilyen nehézségeknél az Európai Tanács hangsúlyozta, hogyha az Egyesült Királyság nem lesz tagja a vámunióknak, és az egységes piacnak, az elkerülhetetlenül súrlódásokat fog okozni a kereskedelem területén. A külső vámok és a belső szabályok eltérései, valamint a közös intézmények és a közös jogrendszer hiánya miatt ellenőrzésekre lesz szükség az

³ Az Európai Unió és az Egyesült Királyság – új partnerség kialakítása. *Europa.eu*. https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/brexit-brief/transition-period_hu (letöltés dátuma: 2020. február 1.)

uniós egységes piac és az Egyesült Királyság piaca integritásának megőrzése érdekében.⁴

Az Európai Unió és az Egyesült Királyság a 2018. március 23-i iránymutatásban bizonyos gazdasági, politikai és jogi ágazati célokat tűzött ki a létrejövő megállapodásokhoz. Ezek tartalma a következőképpen foglalható össze:

a.) A gazdasági megállapodás megalkotását az alábbi célok mentén kívánják véghezvinni:⁵

- Az *árúk kereskedelme*, lehetőség szerint minden ágazatra kiterjedően a vámmentesség, valamint a mennyiségi korlátozásoktól való mentesség fenntartására törekedve, megfelelő származási szabályok mellett;
- A szabadkereskedelmi megállapodás általános összefüggésében fenn kell tartani a *halászati vizekhez és erőforrásokhoz* való, jelenleg meglévő kölcsönös hozzáférést;
- Megfelelő *vámügyi együttműködés*, a felek szabályozói és joghatósági autonómiájának, valamint az EU vámuniója integritásának megőrzése mellett;
- A *kereskedelem technikai akadályaira* vonatkozó szabályozás, valamint *állat- és növényegészségügyi előírások*;
- *Önkéntes szabályozási együttműködési keret*;
- A *szolgáltatások kereskedelme*, arra törekedve, hogy fennmaradjon a szolgáltatásnyújtás szabadsága a fogadó állam szabályai alapján, többek között a szolgáltatók letelepedési joga tekintetében, olyan mértékben, amely összeegyeztethető az Egyesült Királyság, mint harmadik ország helyzetével és azzal, hogy az Unió és az Egyesült Királyság már nem fog közös szabályozási, felügyeleti, végrehajtási és igazságügyi kerettel rendelkezni;
- A *közbeszerzési piacokon való részvétel lehetősége, a beruházások és a szellemi tulajdon-jogok* – köztük a földrajzi árujelzők – *védelme*, valamint az Unió számára fontos egyéb területek;
- A *közlekedési szolgáltatások* területén arra kell törekedni, hogy az Egyesült Királyság kilépését követően biztosított legyen a folyamatos összeköttetés az Egyesült Királyság és az EU között. Ezt többek között egy, a légi közlekedés biztonságáról és védelméről szóló megállapodásokkal kiegészített légiközlekedési megállapodással, valamint más fuvarozási módokra vonatkozó

⁴ Az Európai Tanács (50. cikk) ülése (2018. március 23.) – Iránymutatások. <https://www.consilium.europa.eu/media/33503/23-euco-art50-guidelines-hu.pdf> (Letöltés dátuma: 2020. február 1.)

⁵ Az Európai Tanács (50. cikk) ülése (2018. március 23.) – Iránymutatások, *i. m.*

megállapodásokkal lehetne megvalósítani, egyúttal határozottan egyenlő versenyfeltételeket biztosítva az erős versenynek kitett ágazatokban;

- Bizonyos *uniós programokat illetően* – így például a kutatás és az innováció, valamint az oktatás és a kultúra területén – az *Egyesült Királyság bármilyen részvételét* a harmadik országok részvétele tekintetében irányadó, a vonatkozó programok keretében kialakítandó feltételekhez kell kötni.

b.) A másik nagyobb, rendezésre váró terület a nemzetbiztonság és az igazságügyi megállapodások kérdésköre.⁶ Ehhez kapcsolódóan az alábbi iránymutatások mentén zajlanak a tárgyalások:

- A bűnüldözésre és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre vonatkozó kérdéseknek a földrajzi közelségre, valamint az Uniót és az Egyesült Királyságot érintő közös fenyegetésekre tekintettel az EU és az Egyesült Királyság közötti leendő viszonyrendszer egyik fontos elemeit kell képezniük, figyelembe véve azt, hogy az Egyesült Királyság a schengeni térségen kívüli, harmadik ország lesz. A leendő partnerség ki kell hogy terjedjen a hatékony információcserére, a bűnüldöző hatóságok közötti operatív együttműködés támogatására és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre. Erőteljes biztosítékokat kell kialakítani, amelyek garantálják az alapvető jogok maradéktalan tiszteletben tartását, továbbá hatékony végrehajtási és vitarendezési mechanizmusokat biztosítanak.
- Közös értékeinkre és a közös kihívásokra tekintettel az Uniónak és az Egyesült Királyságnak szoros együttműködést kell folytatnia a külpolitika, a biztonság és a védelem területén. A leendő partnerség keretében tiszteletben kell tartani az Unió döntéshozatali autonómiáját – szintén figyelembe véve, hogy az Egyesült Királyság harmadik ország lesz –, továbbá megfelelő mechanizmusokat kell előirányozni a párbeszéd, a konzultáció, a koordináció, az információcsere és az együttműködés céljára. A leendő együttműködés keretében történő információcsere előfeltételeként adatbiztonsági megállapodás megkötésére lenne szükség.

Globális problémák kérdése

Az Európai Unió nagy erőforrásokat csoportosít a környezetvédelemre és az azzal kapcsolatos preventív eszközökre. Az Unió álláspontja, hogy a kilépés

⁶ Az Európai Tanács (50. cikk) ülése (2018. március 23.) – Iránymutatások, *i. m.*

után az Egyesült Királysággal szoros együttműködések kell folytani az éghajlatváltozás ellen és a fenntartható fejlődésért.

A Brexit lehetséges következményei

Az Egyesült Királyság földrajzi helyzetéből kifolyólag szinte megszakadnának a gazdasági kapcsolatai a világ nagy részével a kilépést követően, mivel az európai hálózatokon keresztül kapcsolódtak a világgazdasághoz. Az Egyesült Királyság a kilépéstől elveszíti az Unió adta egységes piaci előnyöket, mint a munkaerő, tőke, áruk és szolgáltatások szabad áramlása.

Egy fontos felvetés, hogy mi fog történni az Egyesült Királyság tagállamaival? Mint tudjuk, a népszavazások eredménye korosztályonként, területi egységenként is eltérő volt, amely egy újabb széthúzást fog eredményezni a briteknél. Skócia határozottan EU-párti, akik jelenleg új függetlenségi népszavazást fognak kiírni, az északireknél pedig a határellenőrzés részleges visszatérése lehet egy olyan katalizátor, ami az Írországgal való egyesülésüket segítené. Ezek a belső szétszakadások, a belső nyomás, mind az Egyesült Királyság jövőbeli egységét veszélyeztetik.⁷

Elmondhatjuk azt, hogy a Brexit lefolyása nem fog zökkenőmentesen zajlani a maradék fél év tekintetében. Azt sem tudjuk egyértelműen kijelenteni, hogy melyik fél fog jobban járni, és azt sem, hogy melyik rosszabbul. Mindenesetre az Európai Unió az egyik legnagyobb lakosságú és befizető tagállamát veszítette el, így valószínűleg az EU költségvetése, politikája a kiesett képviselőkkel teljesen át fog alakulni. Ugyanakkor az Egyesült Királyság is elesett az EU által adott támogatási forrásoktól, projektektől, fejlesztésektől és megannyi kereskedelmi előnytől, melyeket az EU-tagság jelentett számára. Végszóként csak találgatni tudunk, hogy a koronavírus-helyzet, a globális/tagállami politikák az átmeneti időszakban merre fogják elvinni a kilépési folyamatot.

Források jegyzéke:

- Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. HL C 326., 2012.10.26., 13-390.

⁷ 47 év után megtörtént a Brexit – Mi vezetett ide és hogyan tovább? *Portfolio.hu*. <https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20200201/47-ev-utan-megtortent-a-brexit-mi-vezetett-ide-es-hogyan-tovabb-414421> (letöltés dátuma: 2020. február 1.)

- Az Európai Unió és az Egyesült Királyság – új partnerség kialakítása. *Europa.eu*. https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/brexit-brief/transition-period_hu (letöltés dátuma: 2020. február 1.)
- Az Európai Tanács (50. cikk) ülése (2018. március 23.) – Iránymutatások. <https://www.consilium.europa.eu/media/33503/23-euco-art50-guidelines-hu.pdf> (letöltés dátuma: 2020. február 1.)
- 47 év után megtörtént a Brexit – Mi vezetett ide és hogyan tovább? *Portfolio.hu*. <https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20200201/47-ev-utan-megtortent-a-brexit-mi-vezetett-ide-es-hogyan-tovabb-414421> (letöltés dátuma: 2020. február 1.)